اثر جاذبه‌های گردشگری استان سمنان بر پویایی اشتغال

فرحناز میراج
کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه آزاد سمنان

چکیده

گردشگری که در سال‌های اخیر برای بعضی از کشورهای جهان در راس منابع تولید درآمد قرار گرفته است از دیر باز در کشور ما نیز از شرایط بالقوه مناسبی برخوردار بوده است. ولی به لحاظ بعضی از ملاحظات برخورداری اقتصادی از آن بالفعل جایگاه خود را نیافته است. چنان‌که در بین‌کشورهای جهان از دهمین‌جایگاه جاذبه‌های توریستی برخوردار است. در حالی که از نظر درآمد اقتصادی جایگاه مهمی ندارد. ولی درآمد حاصل از توریسم استان را در برنامه چهارم توسعه ۱۲۳۲۹۶/۲۴ میلیون ریال پیش‌بینی می‌نماید که در صورت موفقیت از آن طریق، می‌توان ۹۴۸ شغل جدید در استان ایجاد نمود که ۲۴/۶۶ در صد از بیکاری را در استان پوشش خواهدداد و اگر بتوان با ایجاد مدیریت کارآ، فقط ۲/۷ در صد از توریسم گذری استان را که ۱۲ میلیون نفر بازدیدکننده در سال است جذب نماید مشکل بیکاری در استان رفع خواهد شد.

واژگان کلیدی : توریسم (گردشگری) ، اشتغال، توریست (گردشگر)، درآمد

مقدمه

در آغازقرن بیست ویکم هنوز توسعه برخی از استان‌های کشور با مسائل و چالش‌های متعددی مواجه است چراکه، راهبردهای گذشته در زمینه توسعه نواحی موفقیت‌آمیز نبوده و نتوانسته‌اند مسائلی چون فقر، اشتغال، بهداشت، امنیت غذایی و پایداری محیط‌زیست را سامان بخشند. این راهبردها در توزیع

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

منافع حاصل از رشد و توسعه نیز موفق نبوده و سبب ایجاد مشکلات متعددی شده است.[۱]

یکی ازراهبردهایی که اخیراً در اغلب کشورهای جهان موردتوجه قرار گرفته، توسعه و گسترش توریسم در نواحی محروم ولی دارای پتانسیل‌های لازم است.

بدیهی است کشورهایی که از طبیعت متنوع و قابل ارائه برخوردار هستند (کنیا، رواندا، نپال، اکوادور، آمریکا، کانادا، هند، روسیه و چین) سالانه میلیون‌ها دلار از پارک‌های ملی و مناطق حفاظت‌شده خود درآمد ارزی دارند.

اولین گام برای به حرکت درآوردن چرخ اقتصادی اکوتوریسم شناسایی و معرفی قابلیت‌هاوتوانمندی‌های بالقوه موجوداست. که باشناخت وبرنامه‌ریزی‌های همه‌جانبه می‌توان زمینه‌های بهره‌برداری اقتصادی را مهیا نمود.[۲]

کشور ایران به دلیل دارابودن تنوع اقلیمی و زیستی، توان‌های فراوانی برای جلب اکوتوریسم دارد.

برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در این زمینه می‌تواند با جلب و جذب توریست داخلی و خارجی، اقتصاد استان را متحول و دگرگون سازد.[۳] ولی تاکنون به این امر مهم توجه چندانی نشده و بیشتر به امر حفاظت و بهره‌وری از یادمان‌های فرهنگی- تاریخی و انسان ساخت و منابع طبیعی و... اکتفا گردیده است. آماده‌سازی و ساماندهی پدیده‌های یادشده می‌تواند استان را به یکی از بزرگترین

۱- قادری، اسماعیل، آشنایی با صنعت جهانگردی (۲)، ماهنامه کجا، شماره ۱ دی ماه ۱۳۸۳

۲- سینایی، وحید، گردشگری در ایران، عملکرد و چالش‌ها، دفتر مطالعات فرهنگی مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی۱۳۸۲ ص۱۲

۳- فیض‌بخش، هوشنگ، صنعت جهانگردی در ایران و جهان، مرکز عالی خدمات جهانگردی و اطلاعات ۱۳۵۵ص۱۲.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

مراکز توریست‌پذیر کشور تبدیل نماید[۱]. مخصوصاً در زمینه اکوتوریسم. چنان‌که در کشورهای ایالات متحده آمریکا وکانادا در سال ۱۹۸۹ بترتیب بیش از ۲۷۰و۲۰ میلیون نفر بازدید کننده را پذیرا می‌شوند و این در حالی است که شمار بازدیدکنندگان پارک‌های ایالتی به بیش از ۴۷میلیون نفرمی‌رسد[۲]. در کنیا توریسم بزرگترین عامل جذب ارز خارجی به شمار می‌رود و در سال ۱۹۸۸ ارمغان توریسم برای این کشور ۴۰۰میلیون دلار بوده است.[۳]

بدیهی است با توجه به توانمندی‌های بالقوه استان سمنان و با مختصر سرمایه‌گذاری به راحتی می‌توان پذیرای تعداد قابل‌توجهی توریست داخلی و خارجی شده و درآمدهای ارزی و ریالی فراوانی برای این استان به ارمغان آورد.[۴]

۱- جاذبه‌های گردشگری در استان سمنان

در استان سمنان، مجموعاً ۷۲۹ جاذبه گردشگری قابل ذکر می‌باشد که از این میان ۳۶۲ جاذبه (۴۹/۶ درصد) در زمره جاذبه‌های تاریخی- فرهنگی، ۲۹۷ جاذبه انسان ساخت (۴۰/۸درصد) و بقیه جاذبه‌های طبیعی است.[۵]

۱- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان فارس،توریسم، نشریه ۱۶، پاییز۱۳۷۲

2-Milland Morrison ,The Tourism system ,newjersey-1985.

3 -Williams,stphan.1998.Tourism Geography; Routledge ,London and NewYork.

۳- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان سمنان، گزارش اجتماعی اقتصادی استان سمنان ۱۳۸۳، ص۱۷۷.

۴- طرح گردشگری استان سمنان، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان سمنان ،۱۳۸۳ص۱۲۱.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول ۱ : ترکیب جاذبه‌های گردشگری استان سمنان[۸]

گونه جاذبه	تعداد	درصد
کل استان	۷۲۹	۱۰۰
فرهنگی ـ تاریخی	۳۶۲	۴۹/۶
انسان‌ساخت	۲۹۷	۴۰/۸
طبیعی	۷۰	۹/۶

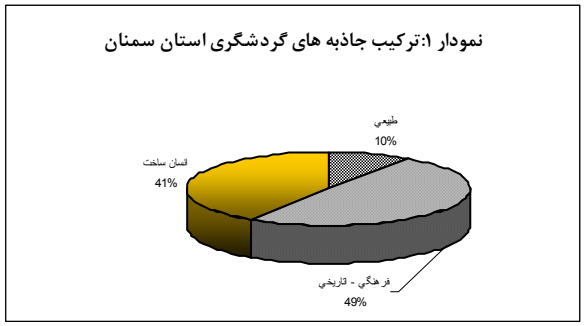

از مجموع جاذبه‌های موجود ۳۰/۸ درصد در شهرستان سمنان و بقیه در سایر شهرستان‌های استان توزیع شده‌اند.

جدول ۲: توزیع جاذبه‌های گردشگری استان به تفکیک شهرستان[۸]

نوع جاذبه / مکان	کل		طبیعی		تاریخی ـ فرهنگی		انسان‌ساخت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
استان سمنان	۷۲۹	۱۰۰	۳۶۲	۱۰۰	۲۹۷	۱۰۰	۷۰	۱۰۰
شهرستان سمنان	۲۲۵	۳۰/۸	۱۳۹	۳۸/۳	۷۹	۲۶/۶	۷	۱۰
شهرستان شاهرود	۲۱۵	۲۹/۴	۸۴	۲۳/۲	۱۰۴	۳۵/۱	۲۷	۳۹
شهرستان دامغان	۱۶۲	۲۲/۲	۷۱	۱۹/۶	۶۴	۲۱/۵	۲۷	۳۹
شهرستان گرمسار	۱۲۷	۱۷/۶	۶۸	۱۸/۹	۵۰	۱۶/۸	۹	۱۲

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی به نهادهای مادی فرهنگ و تمدن و نهادهای معنوی آن باز می‌گردد که اهم آن در استان سمنان شامل قلعه، کاروانسرا، مسجدجامع، آب‌انبار، دروازه ارگ، مدرسه، امامزاده، منارها، آتشگاه و رباط و یادمان‌های تاریخی دیگراست که بیان مبسوط آن فراتر ازیک مقاله است.

جاذبه‌های انسان‌ساخت را میتوان در ۳ گروه طبقه‌بندی نمود :

۱-اماکن نمایشی شامل سینماها، تئاترها و موزه‌ها؛

۲-اماکن ورزشی ـ فرهنگی شامل باشگاه‌های ورزشی، مجتمع‌های فرهنگی ورزشی، استخرها، زمین‌های ورزشی، اردوگاه‌های پرورشی، مجتمع‌های فرهنگی، مراکز آموزشی فرهنگی و مراکز پژوهشی فرهنگی؛

۳- فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی شامل کتاب‌فروشی‌ها، فروشگاه‌های فرآورده های صوتی، فروشگاه عرضه محصولات فرهنگی و روزنامه‌فروشی‌ها.

توزیع جاذبه های انسان ساخت را می‌توان برحسب گونه در جدول زیر ارائه نمود:

جدول ۳: توزیع جاذبه‌های انسان‌ساخت به تفکیک شهرستان‌های استان سمنان[۸]

گونه / محل	کل استان		سمنان		شاهرود		دامغان		گرمسار	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کل	۲۹۷	۱۰۰	۷۹	۱۰۰	۱۰۴	۱۰۰	۶۴	۱۰۰	۵۰	۱۰۰
اماکن نمایشی	۲۱	۷/۱	۸	۱۰/۱	۴	۳/۹	۵	۷/۹	۴	۶
اماکن ورزشی ـ فرهنگی	۱۶۳	۵۴/۸	۵۰	۶۳/۳	۵۲	۵۰	۳۸	۵۹/۳	۲۳	۴۶
فروشگاههای محصولات فرهنگی	۱۱۳	۳۸/۱	۲۱	۲۶/۶	۴۸	۴۶/۱	۲۱	۳۲/۸	۲۳	۴۶

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

نمودار۲: توزیع جاذبه‌های انسان‌ساخت به تفکیک گونه در استان

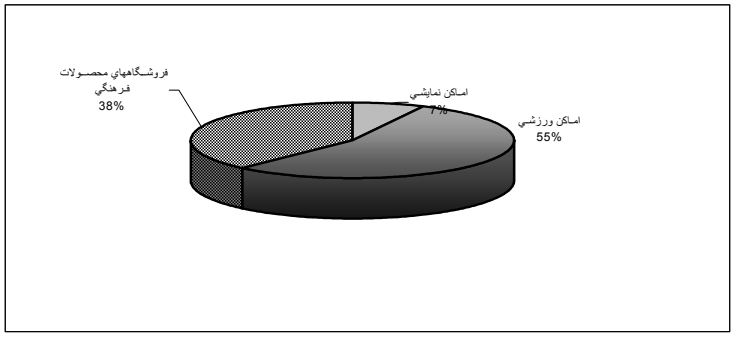

چنان‌که ملاحظه می‌شود از مجموع جاذبه‌های انسان‌ساخت موجود در سطح استان، حدود ۵۴/۸ درصد آنرا اماکن ورزشی فرهنگی دربردارد و حداقل آن مربوط به اماکن نمایشی است که ریشه در فرهنگ اجتماعی استان دارد.

جاذبه‌های طبیعی استان، را ذخیره‌گاه‌های زیست کره، مناطق حفاظت‌شده، شکارگاه‌ها، غارها و مناطق طبیعی شناخته‌شده برای گردشگری نظیر جنگل ابر، شکارگاه ملاده و غیره تشکیل می‌دهد [۱].

تحلیل سطح عملکرد جاذبه‌های موجود گردشگری استان نشان می‌دهد که بالاترین میزان مربوط به عملکرد در سطح محلی/ استانی است (۹۱/۳ درصد). همانگونه که ذکر شد کلیه جاذبه‌های انسان‌ساخت و اکثریت جاذبه‌های طبیعی مورد توجه گردشگران محلی است و در آنجا منابع گردشگری طبیعی به صورت محدود وجود دارند که در عرصه ملی و بعضاً در عرصه بین‌المللی حائز توجه هستند. اگرچه این‌گونه جاذبه‌ها از نظر تعداد معدود می‌باشند لیکن به لحاظ اهمیت دارای ارزش فراوانی هستند. از آن‌جمله می‌توان به ذخیره‌گاه زیست کره

۱- بخشنده نصرت، نقش اکوتوریسم در توسعه گردشگری سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سال۱۳۸۳

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

توران و کویر و همچنین منطقه خوش‌ییلاق و پرور و اماکنی همچون بازار سمنان، شهمیرزاد، مسجد تاریخانه و غیره اشاره نمود:

جدول ۴: توزیع جاذبه‌های گردشگری استان برحسب حیطه عملکرد[۸]

سطح عملکرد / گونه	کل		محلی/ استانی		ملی/ منطقه‌ای		بین‌المللی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کل	۷۲۹	۱۰۰	۶۶۶	۹۱/۳	۵۰	۶/۸	۱۳	۱/۹
طبیعی	۷۰	۱۰۰	۴۵	۶۴/۲	۲۱	۳۰	۴	۵/۸
فرهنگی ـ تاریخی	۳۶۲	۱۰۰	۳۲۴	۸۹/۵	۲۹	۸/۱	۹	۲/۴
انسان‌ساخت	۲۹۷	۱۰	۲۹۷	۱۰۰	-	-	-	-

۲-روند توریسم در استان

استان سمنان با وجود منابع و امکانات مختلف در سال۱۳۸۴ تنها ۲۲۰۷ نفر گردشگر خارجی را جذب کرده است. جدول زیر تعداد گردشگران خارجی واردشده به استان سمنان را طی دوره سال‌های ۸۴-۱۳۷۷ نشان می‌دهد.

جدول ۵: تعداد جهانگردان بین‌المللی واردشده به استان[۱]

سال	تعداد (نفر)	نرخ رشد (درصد)
۱۳۷۷	۲۶۸	-
۱۳۷۸	۲۱۶	-۱۹
۱۳۷۹	۲۳۶	۹
۱۳۸۰	۳۱۵	۳۳
۱۳۸۱	۱۹۵	-۳۸
*۱۳۸۲	۵۵۵	۱۸۰
۱۳۸۳	۹۱۳	۶۴
۱۳۸۴	۱۹۱۵	۱۰۹

۱- سالنامه آماری استا ن سمنان، سال ۱۳۸۲

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

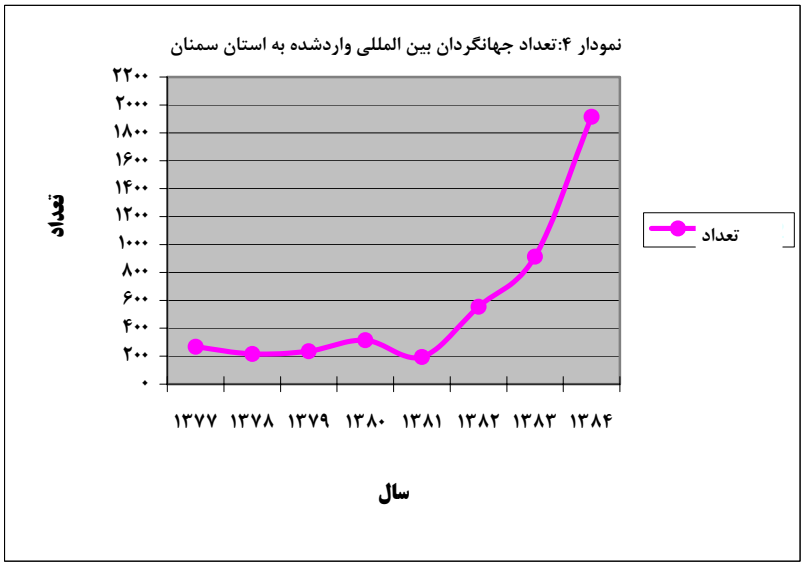

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

چنان‌که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌گردد بین سال‌های ۸۱-۷۹ کمترین گردشگر وارد استان سمنان شده است که با وقوع حوادث مختلف همچون حادثهٔ ۱۱ سپتامبر و رکود شدید صنعت گردشگری در سطح جهان، تعداد گردشگر واردشده به استان نیز به شدت کاهش یافته است. و سپس از سال۸۲ به بعد روند رشد مشاهده می‌شود که نتیجه سیاست‌های توسعه گردشگری در کشور و استان است. حداکثرتوزیع‌ماهانه‌گردشگران خارجی در استان درگذشته مربوط به ماه‌های فروردین واردیبهشت بوده است که عموما مربوط به دیدار دوستان و آشنایان و گذراندن تعطیلات نوروزی در استان بود.ولی از سال ۸۲ به بعد مربوط به ماه‌های اردیبهشت، مهر، آبان وآذر است که علیرغم تعطیلات نوروزی و تابستانی مورداستقبال سیاحتگران قرار گرفته که به دلیل برخورداری از شرایط اقلیمی مناسب این استان در ماه‌های دیگر شده است و با گردشگری سنتی قبل تفاوت دارد. چون در این تغییر، زمان گردشگری هدف اصلی برخورداری از شرایط مناسب طبیعی است که مربوط به اکوتوریسم است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول ۶: تعداد گردشگران واردشده به استان به تفکیک ماه‌های سال (نفر)[1]

ماه	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴ *
فروردین	۵۱	۵۳	۲۵	۴۳	۷۱
اردیبهشت	۳۵	۲۴	۲۸	۲۱۱	۲۹۹
خرداد	۲۸	۱۷	۴۳	۱۱۷	۷۹
تیر	۴۰	۸	۴۴	۵۶	۱۶۱
مرداد	۲۸	۱۱	۶۹	۱۰	۱۳۰
شهریور	۱۶	۱۲	۶۴	۵۸	۱۵۳
مهر	۴۲	۲۱	۹۵	۷۳	۱۸۴
آبان	۱۱	۱۸	۷۵	۱۲۲	۱۸۷
آذر	۱۲	۱۱	۲۰	۷۴	۲۴۸
دی	۱۴	۱	۳۱	۶۳	۱۰۹
بهمن	۲۶	۸	۳۵	۶۵	۱۸۹
اسفند	۱۲	۱۱	۲۰	۲۱	۱۰۵
جمع کل	۳۱۵	۱۹۵	۵۵۵	۹۱۳	۱۹۱۵

۳- سرمایه‌گذاری و اشتغال در برنامه چهارم (۸۸-۸۴) توسعه به تفکیک بخش‌های اقتصادی

بنا بر پیش‌بینی‌های موجود در چشم انداز جمعیت، اشتغال و سرمایه‌گذاری استان سمنان در کل برنامه چهارم، میزان سرمایه‌گذاری (از محل منابع بانکی، منابع داخلی شرکت‌های دولتی، سرمایه بخش غیردولتی) در بخش‌های مختلف اقتصادی به شرح جدول ذیل آمده است.

۱- سالنامه آماری استان سمنان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان سمنان ۱۳۸۳.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول۷: سرمایه‌گذاری واشتغال در برنامه چهارم (۸۸-۸۴) توسعه استان سمنان به تفکیک بخش‌های اقتصادی ، به قیمت ثابت سال ۱۳۸۱[1]

سالهای برنامه / بخش	سرمایه گزاری از محل منابع بانکی داخلی شرکتهای دولتی - سرمایه بخش غیر دولتی و دولتی			وضع اشتغال		سرمایه گذ اری به ازای هر شغل جدید میلیون ریال
	در طول برنامه چهارم (میلیون ریال)	رشد سرمایه گذاری (درصد)	درصد نسبت به کل	اشتغال جدید طی دوره برنامه (نفر)	درصد اشتغال	
کشاورزی	۲۴۰۱۲۶۳	۱۳/۵	۷/۷	۱۰۴۴۰	۱۰/۶	۲۳۰
صنعت ومعدن	۸۸۰۲۱۹۸	۱۷/۱	۲۸/۲	۲۵۱۴۹	۲۵/۶	۳۵۰
ساختمان	۲۳۳۱۷۰۸	۱۲/۱	۷/۵	۱۷۹۳۶	۱۸/۳	۱۳۰
بازرگانی،رستوران وهتل داری	۴۸۸۷۱۸۱	۱۱/۹	۱۵/۸	۱۸۱۰۰	۱۸/۴	۲۷۰
خدمات عمومی واجتماعی	۸۳۹۸۵۲۹	۱/۷	۲۷/۲	۱۴۴۸۰	۱۴/۷	۵۸۰
نفت وگاز	۴۲۴۲۴۰	۲/۲	۱/۳	۴۹۴	./۵	۸۵۹
آب وبرق	۱۲۲۸۲۲۹	۸/۸	۳/۹	۳۵۲	۰/۴	۳۴/۸۹
ارتباطات	۲۳۵۱۰۰۰	۴/۴	۷/۶	۴۷۴۶	۴/۸	۴۹۵
جمع	۳۰۸۲۴۳۴۸	-	-	۹۱۶۹۷	۹۷/۶	-

۱- سند توسعه اشتغال استان سمنان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی ۱۳۸۴ نیرو انسانی دولت از این قیمت کسر شده است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

۴- میزان سرمایه‌گذاری لازم برای ایجاد اشتغال به تفکیک بخش‌های اقتصادی

بر اساس مطالعات انجام شده و استانداردهای ملی در برنامه چهارم توسعه، میانگین سرمایه‌گذاری لازم برای ایجاد اشتغال در بخش‌های مختلف بطور متوسط برای هر شغل جدید در استان ۳۱۲ میلیون ریال برآورد گردیده است.

در نتیجه کل اعتبار مورد نیاز برای ۳۸۴۸نفربیکار در بخش‌های مختلف اقتصادی بالغ بر مجموع اعتبارات بخش‌های کشاورزی، صنعت و معدن، ساختمان، بازرگانی و رستوران و هتلداری، و خدمات عمومی و اجتماعی و... است.

جدول ۸: میزان سرمایه‌گذاری لازم برای ایجاد اشتغال به تفکیک بخش‌های مهم اقتصادی ، میلیون ریال[۱۲]

بخش های مهم اقتصادی	سرمایه گذاری به ازای هر شغل جدید	تعداد بی کاران در شهرستان سمنان	کل سرمایه گذاری مورد نیاز
کشاورزی	**۲۳۰**	**۳۸۴۸**	**۸۸۵۰۴۰**
صنعت ومعدن	**۳۵۰**	**۳۸۴۸**	**۱۳۴۶۸۰۰**
ساختمان	**۱۳۰**	**۳۸۴۸**	**۵۰۰۲۴۰**
بازرگانی- رستوران وهتلداری	**۲۷۰**	**۳۸۴۸**	**۱۰۳۸۹۶۰**
خدمات عمومی واجتماعی	**۵۸۰**	**۳۸۴۸**	**۲۲۳۱۸۴۰**
میانگین	۳۱۲	۳۸۴۸	۱۲۰۰۵۷۶

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

۵- وضع موجود و پیش‌بینی چشم‌انداز گردشگران ورودی به استان

بر اساس سند برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان سمنان در سال ۱۳۷۹تعداد توریست وارده به استان ۳۳۲۰۰نفر است، این رقم در سال ۱۳۸۰به ۳۶۷۰۰نفر رسید. در سال‌های بعد با کاهش میزان رشد همراه است، به طوری که نرخ رشد ۷/۴ درصدی سال ۱۳۸۰ در سال ۱۳۸۲به ۶/۹ درصد می‌رسد. که علل اصلی آنرا مربوط به نا آرامی‌های سیاسی خاورمیانه می‌دانند. ولی از سال ۱۳۸۳نرخ رشد صعود می‌یابد و در سال ۱۳۸۴ به ۱۹/۳ درصد می‌رسد نمودار شماره (۵) تعداد گردشگران ورودی به استان را طی سال‌های ۷۹تا ۱۳۸۴ با احتساب نرخ رشد نشان می‌دهد.

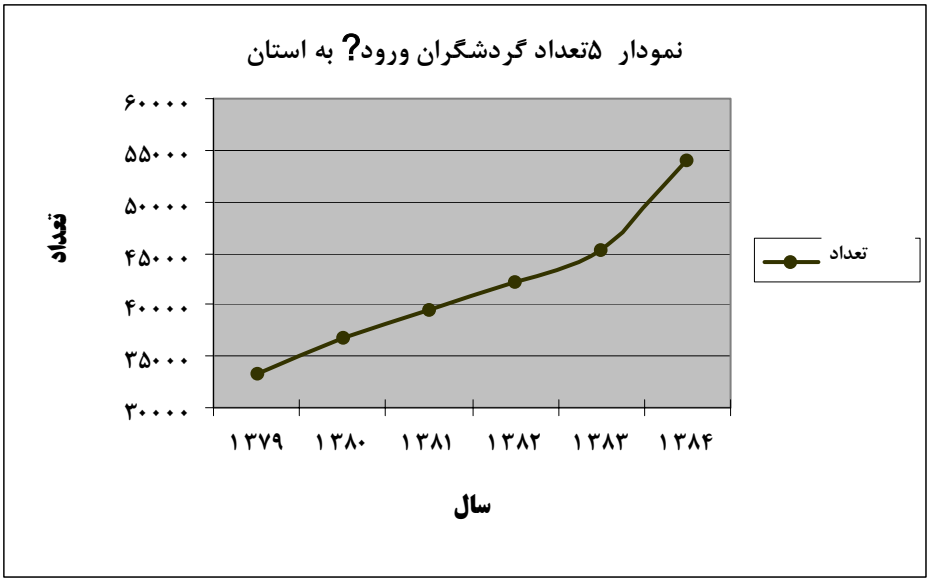

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

در سال یاد شده تعداد گردشگران داخلی استان ۵۱۷۶۵ نفر و گردشگران خارجی وارد شده به استان ۲۲۰۷ نفر بوده است که در مجموع شامل ۵۳۹۶۵ نفر است. این عده در هتل‌های این استان اقامت نموده اند از این تعداد سهم شهرستان سمنان که مرکز استان است ۲۵۱۱۴ نفر معادل ۴۶/۵ درصد بوده است که ۲۴۳۲۰ نفر مربوط به گردشگران داخلی و۷۹۴ نفر دیگر مربوط به گردشگران خارجی است، سهم شهرستان‌های دیگر استان بترتیب: ۱۴۴۱۹نفر (۲۶/۷درصد) سهم شهرستان شاهرود و۱۴۴۳۵نفر (۲۶/۸درصد) سهم شهرستان دامغان بوده است.

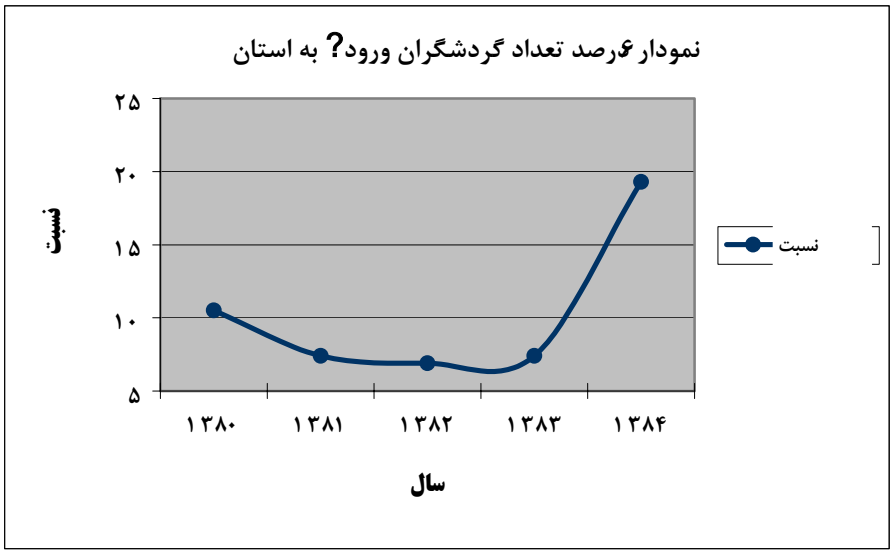

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول ۹: تعداد گردشگران داخلی وخارجی که از هتل‌ها استفاده نموده‌اند- ۱۳۸۴[1]

نام هتل یا مهمانسرا		گردشگر داخلی	گردشگر خارجی
استان		**۵۱۷۶۵**	**۲۲۰۷**
شهرستان سمنان	هتل قدس	۵۱۵۵	۱۲
	مهمانسرای ایرانگردی	۴۹۸۳	۳۱۶
	مهمانسرای مهدیشهر	۲۰۲۲	۶۹
شهرستان شاهرود	مهمانسرای شاهرود	۶۵۷۸	۸۳
	مهمانسرای بسطام	۶۶۷۳	۴۹۱
شهرستان دامغان	هتل دانش	۱۴۱۲۵	۳۱۰
شهرستان گرمسار	–	–	-

بر اساس سند برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان سمنان در سال ۱۳۷۹ تعداد توریست وارده به استان ۳۳۲۰۰ نفر می باشد. همچنین در سال ۱۳۸۰ تعداد گردشگران استان به ۳۶۷۰۰ نفر می‌رسد. بدین ترتیب با در نظرگرفتن رشد سال‌های قبل (۱۰/۳ درصد) و ثبات سایر شرایط اثرگذار در این متغیر تعداد توریست در سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۵۹۵۲۳/۳ نفر است و در سال‌های ۸۶-۸۷-۸۸ به ترتیب ۶۵۶۵۴/۱، ۷۲۴۱۶/۴، ۷۹۸۷۵/۲ نفر برآورد می‌شود .

۱- اداره کل میراث فرهنگی و گردشگری استان سمنان، ۱۳۸۵

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

۶- برآورد درآمد حاصل از توریست در استان

برآورد درآمد حاصل از پدیده توریسم را در طول دوره برنامه چهارم توسعه می‌توان به شرح زیر ارائه نمود.

با توجه به تعداد توریست در سال ۱۳۸۵ استان (۵۹۵۲۳ نفر) و با توجه به نرخ تورم ۹/۹ درصدی در سال یادشده، حداقل درآمد حاصل از هرنفر توریست ۳۲۰ هزار ریال در یک شبانه روز، درآمد کل توریسم وارده ۱۹۶۴۲/۵۹ میلیون ریال می‌شود .

حال با در نظر گرفتن فرض ثبات متوسط تورم (۹/۹٪) در طول برنامه چهارم می توان درآمد کل حاصل از این پدیده را در آخر برنامه چهارم به شرح ذیل ارائه نمود.

جدول ۱۰: برآورد کل درآمد حاصل از صنعت توریسم در طول برنامه[۸]

سال	برآورد تعداد توریست	درآمد حاصل از هر توریست	کل درآمد حاصل از توریست (میلیون ریال)
۱۳۸۴	۵۳۹۶۵	۰/۳	۱۶۱۸۹/۵
۱۳۸۵	۵۹۵۲۳	۰/۳۲۹۷	۱۹۶۲۴/۷۳
۱۳۸۶	۶۵۶۵۴	۰/۳۶۲۳۴۰۳	۲۳۶۸۹/۰۹
۱۳۸۷	۷۲۴۱۶	۰/۳۹۸۲۱۱۹	۲۸۸۳۶/۹۱
۱۳۸۸	۷۹۸۷۵	۰/۴۳۷۶۳۴	۳۴۹۵۶/۰۱
جمع کل	۱۲۳۲۹۶/۲۴۳۱		

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

۷- ایجاد اشتغال با درآمد حاصل از توریسم

با توجه به برنامه چهارم توسعه وضعیت ایجاد اشتغال را می‌توان از طریق درآمد حاصل از توریسم در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ به صورت جدول ذیل برآورد نمود.

جدول ۱۱: ایجاد اشتغال با درآمد حاصل از توریست از سال ۱۳۸۴-۱۳۸۸[1]

بخش اقتصادی	کل اعتبارات مورد نیاز	درآمد حاصل از توریست	درصد نسبت درآمد حاصل از توریست به کل اعتبار	تعداد کل بیکاران	تعداد شغلی که می توان ایجاد نمود
کشاورزی	۸۸۵۰۴۰	۱۲۳۲۹۶/۲۴	۱۳۱/۹	۳۸۴۸	۵۳۶
صنعت و معدن	۱۳۴۶۸۰۰	۱۲۳۲۹۶/۲۴	۹/۱۶	۳۸۴۸	۳۵۲
ساختمان	۵۰۰۲۴۰	۱۲۳۲۹۶/۲۴	۲۴/۶۶	۳۸۴۸	۹۴۸
بازرگانی – رستوران – هتل داری	۱۰۳۸۹۶۰	۱۲۳۲۹۶/۲۴	۱۱/۸۷	۳۸۴۸	۴۵۶
خدمات عمومی – اجتماعی	۲۲۳۱۸۴۰	۱۲۳۲۹۶/۲۴	۵/۵۲	۳۸۴۸	۲۱۲
میانگین	۱۲۰۰۵۷۶	۱۲۳۲۹۶/۲۴	۱۰/۲۶	۳۸۴۸	۳۹۵

چنانکه از جدول فوق بر می‌آید با درآمد حاصل از توریسم استان سمنان در سال ۱۳۸۵ می توان در طول برنامه چهارم حداکثر ۹۴۸ شغل (در سطح ساختمان) برای بیکاران ایجاد نمود که ۲۴/۶۶ درصد از بیکاران را پوشش خواهد داد و اگر بنا باشد کل بیکاران از طریق درآمد حاصل از توریسم شاغل شوند نیاز به جذب سالانه ۳۲۵۰۰۰ نفر توریسم در استان است.

۱- سند برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان سمنان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی،۱۳۸۳.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

از این رو با توجه به اینکه این استان در مسیر کریدور تهـران- مـشهد واقـع شده است و سالانه طبق آمار سازمان جهانگردی استان سمنان ۱۲ میلیون زائر از این استان گذر می کند . چنانچه بتوان حدود ۲/۷ درصد از کل ایـن مـسافران را در استان جذب نمود می توان مشکل بیکاری استان را رفع کرد.

۸- نتیجه‌گیری

استان سمنان که از نظر توان‌های توریستی در ایران در جایگاه ویـژه‌ای قـرار دارد، چون در بین شهرهای تهران و مشهد کریدور عبور ۱۲ میلیون توریـست در سال است سالانه فقط ۵۳۹۶۵ نفر از آنها را جذب می‌نماید (ازاین تعداد ۴ درصـد را توریست خارجی تشکیل می‌دهد) و با توجه به اینکه هر توریست در یک شبانه روز به طور متوسط ۳۲۰۰۰۰ ریال در استان هزینه مـی‌کنـد در نتیجـه در طـول برنامه چهارم می‌توان از این راه ۱۲۳۲۹۶/۲۴ میلیون ریال درآمدکسب نمود که با آن امکان ایجاد اشتغال برای ۹۴۸ نفر (در ساختمان) است و با توجه بـه ایـن‌کـه تعداد کل بیکاران استان ۳۸۴۸ نفر است درصورتیکه بنا باشد برای اشتغال‌زایی از طریق درآمد از توریست اقدام شود نیاز به جذب سالانه ۳۲۵ هزار نفر توریست در استان است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

منابع و مأخذ

۱- قادری، اسماعیل، آشنایی با صنعت جهانگردی۲، ماهنامه کجا، شماره۱،۱۳۸۳
۲- سینایی، وحید / گردشگری در ایران، عملکردها و چالش‌ها، دفترمطالعات فرهنگی مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی،۱۳۸۲
۳- فیض‌بخش، ،هوشنگ، صنعت جهانگردی در ایران و جهان، مرکز عالی خدمات جهانگردی و اطلاعات، ۱۳۵۵
۴- سازمان برنامه و بودجه استان فارس، توریسم، نشریه ۱۶ -۷۲، پائیز ۱۳۷۲
۵- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان سمنان، گزارش اجتماعی، اقتصادی استان سمنان،۱۳۸۳
۶- طرح گردشگری استان سمنان، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان سمنان، ۱۳۸۳
۷- بخشنده‌نصرت، نقش اکوتوریسم در توسعه گردشگری سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سال۱۳۸۳
۸- سالنامه آماری استان سمنان سال ۱۳۸۲
۹- سالنامه آماری استان سمنان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان سمنان، ۱۳۸۳
۱۰- سند توسعه اشتغال استان سمنان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی،۱۳۸۴
۱۱- سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان سمنان، ۱۳۸۵
۱۲- سند برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان سمنان ۷۹-۱۳۸۳
13- Milland Morrison ,The Tourism system ,newjersey-19855
14- Williams,stphan.1998.Tourism Geography; Routledge London, and NewYork

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

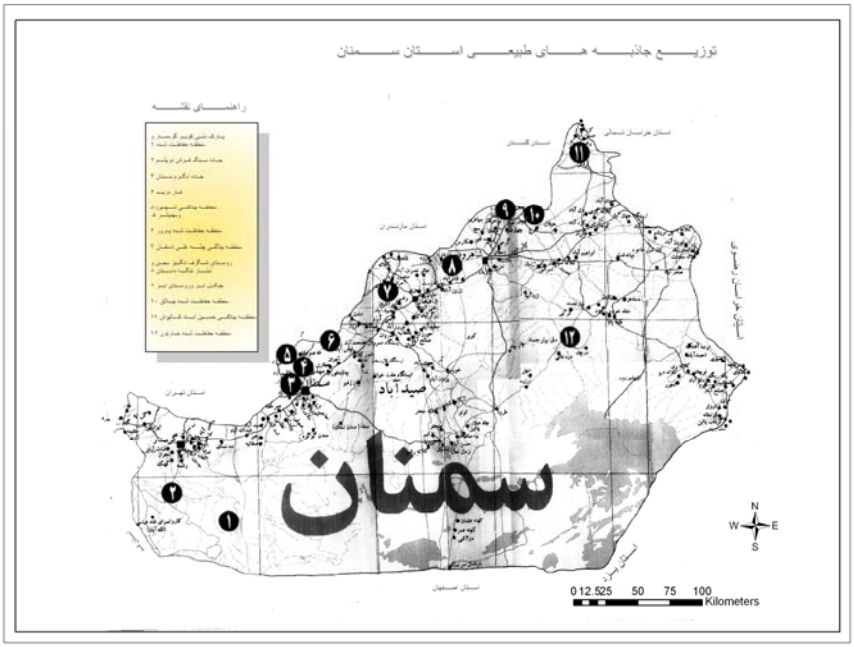

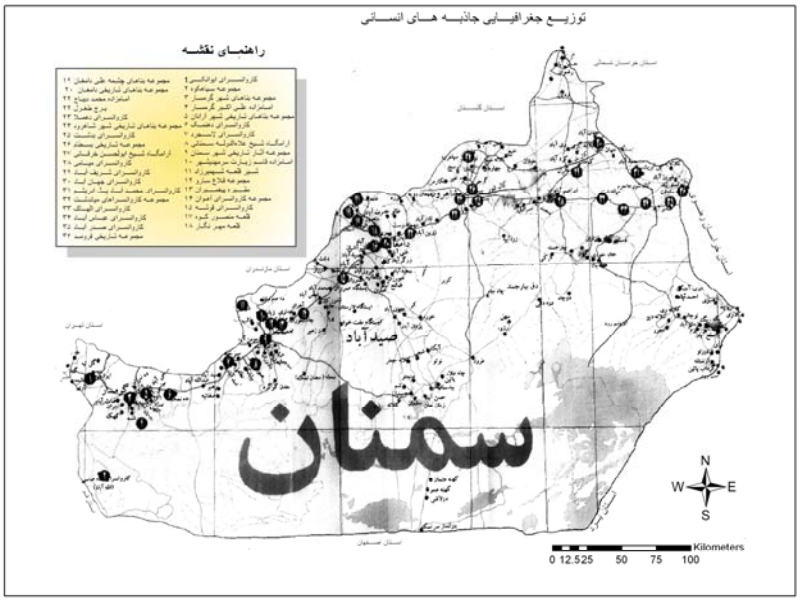

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]